

Een tweetal krantenberichten uit 1863 over het Steppehoen *Syrhaptus paradoxus* in Groningen en Drenthe

Ate Dijkstra

De Provinciale Groninger Courant uit November 1863 bericht over twee geschoten Steppezandhoenders bij Finsterwolde en Beilen. Hoewel 1863 bekend staat als een invasiejaar, zijn beide waarnemingen niet verwerkt in de Provinciale avifauna's.

Het Steppehoen broedt en overwintert in de steppegebieden ten noordoosten van de Kaspische zee tot oostelijk in Noordoost-China.. De soort raakt soms op drift, waarschijnlijk vanwege voedselgebrek en kan dan tot ver buiten zijn normale verspreidingsgebied worden waargenomen (Del Hoyo *et al.* 1997).

In Nederland werden honderden exemplaren waargenomen en zelfs broedgevallen vastgesteld na de invasies van deze soort in 1863-64 en 1888-89. De invasie van 1888-89 was groter dan die van 1863-64. Beide invasies begonnen in mei en er werden nog tot in het jaar daarop vogels aangetroffen. Nadien kwamen in Nederland geen grote invasies meer voor en in de periode 1890-1996 werd de soort slechts acht maal waargenomen.

Tijdens de invasie van 1863/64 werden de meeste Steppehoenders gemeld uit de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Friesland (vooral in oktober), Groningen, Drenthe en Limburg. In 1888-89 werden Steppehoenders gezien in de provincies Zeeland, Zuid-Holland, Noord-Holland, Friesland, Drenthe, Overijssel en Gelderland (van de Berg & Bosman 1999).

In de avifauna van Drenthe (van Dijk & van Os 1982) staat over het Steppehoen het volgende: "Dwaalgast. Voorkomen. Juni, Juli en September 1863 enige ex (Van Oort 1935). Juni en Juli 1888 enige ex geschoten bij Meppel (Ardea 10:119, Jaarber. C.N.V. 5-111)". In de avifauna van Groningen (Boekema *et al.* 1983) staat: "Dwaalgast. Volgens Schlegel (1878) werd het Steppehoen in Groningen en Friesland waargenomen. Nadere gegevens ontbreken".

Over de invasie van het Steppehoen in 1863-64 kwam ik in de Provinciale Groninger Courant uit 1863 een tweetal berichten tegen.

Provinciale Groninger Courant 3 november 1863:

Als eene hoogst zeldzame bijzonderheid deelt men ons ter goeder hand mede, dat er dezer dagen door den heer Tiddens, bierbrouwer te Finsterwolde, op de jacht zijnde geschoten is, en door den heer J.R.Mulder te Winschoten opgezonden aan het museum alhier een *Syrhaptus paradoxus*, of steppen-zandhoen. Van dezen vogel zijn voor eenige tijd ook in de hollandsche duinen een paar gevonden terwijl dit alzoo, het derde individu is, dat zoover bekend in Nederland gezien werd. Het is een vogel, die veel overeenkomt met een patrijs, met ruwe, behaarde poten, en hij behoort in de steppen van Tartarije thuis.

Provinciale Groninger Courant 15 november 1863:

Het is zeer opmerkelijk, dat het museum voor natuurlijke historie alhier gisteren morgen een tweede exemplaar heeft ontvangen van de *Syrhaptus paradoxus* (steppen-zandhoen) dezelfde soort waarvan

voor veertien dagen gewag gemaakt werd; en dat wel een mannetje, terwijl het voorgaande een wijfje was. De voorgaande was te Finsterwolde geschoten, en deze eergisteren te Beilen, in Drenthe. In beide avifauna's worden de waarnemingen in de krantenberichten niet expliciet genoemd. Bovendien valt de Drentse waarneming bij Beilen buiten de maanden van voorkomen, zoals gemeld in van Dijk en van Os (1982). Deze waarnemingen kunnen dus als een aanvulling worden gezien.

Summary: Two newspaper reports from 1863 about Pallas's Sandgrouse *Syrhaptes paradoxus* in the provinces of Groningen and Drenthe.

'De Provinciale Groninger Courant', a local newspaper, recorded two observations of Pallas's Sandgrouse in November 1863. One female was shot near Finsterwolde (Groningen) and a male was shot near Beilen (Drenthe). Both records fit the pattern of the irruption in 1863-64, but were not described in local avifaunas.

Literatuur.

- van den Berg A. B. & Bosman C. A. W. 1999. Zeldzame vogels van Nederland. Avifauna van Nederland I. GMB Uitgeverij/KNNV Uitgeverij, Haarlem/Utrecht.
- Boekema E. J., Glas. P. & Hulscher J.B. 1983. Vogels van de provincie Groningen. Wolters Noordhoff, Groningen
- van Dijk A.J. & van Os B.L.J. 1982. Vogels van Drenthe. Van Gorcum, Assen
- del Hoyo J., Elliott A. & Sargatal J. eds. 1997. Handbook of the Birds of the World. Vol.4. Lynx Edicions, Barcelona.

Adres: Dobbenwal 62, 9407 AG Assen.

